

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, »Bazovica«

KAŽIPOT

mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v POŽ

ISSN 1845-5034

marec 2011

letnik VII

MAMA
MILANA KERANIKA

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Urednica: Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta SI-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelj:

Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjol 43, Reka
bazovica@bazovica.hr, za: Milan Grlića

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjol 43, Reka, vsioning.ri@gmail.com

za: Dušanka Gržeta

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ

Podpinjol 43, Reka, vijece-slo.pgzi@ri.t-com.hr

za: Marjana Mirković

ISSN 1845-5034

Oblikovanje, preizom in tehnično urejanje: Krispin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Mesečnik finančno podpira jo:
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Primorsko-goranska županija
Mesto Reka
Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: Katica Podlesek, Masika, Galerija ISA, Mučiči,
17. februar 2011. Foto: Marjana Mirković

Karikatura:
Bojan Grlića

Slovenski dom KPD Bazovica

tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977

tajništvo, knjižnica in klubski prostori

torok in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00

MePZ, vaje, ponedeljek: 18.00-20.30

Dramska skupina: po dogovoru

Folklorna skupina: sreda, 19.00-20.30

Plesna skupina: ponedeljek, 20.00-21.30, sreda, 20.45-22.00

Dop. pouk slovenščine: ponedeljek, začelniki: 17.00-18.30

nadaljevalci: 18.30-20.00

Planinska skupina: torek, 20.00-22.00

Fotografska skupina: drugič in zadnji četrtek: 18.00

Mladinska skupina: po dogovoru

www.bazovica.hr/mladinci

Svet SNM Mesta Reka, Svet SNM PGŽ:

sreda: 10.00-12.00, tel.: 324 321, 091 593 6086

Kažipot marec 2011, št. 70, letnik VII

o	obvestilo.....	3
p	pismo.....	3
d	dogodki.....	4
n	napovednik.....	18
l	iz liburnije.....	19
g	gorski kotar.....	20
i	iz drugih društev in svetov.....	20
a	aktualno.....	23
š	štipendije v RS.....	24

EGON: KOSILO ZA 5

Popis prebivalstva

V okviru priprav na letošnje ljudsko štetje, ki bo Hrvaškem potekalo od 1. do 28. aprila, se je kot eno izmed vprašanj izpostavilo tudi uresničevanje pravice do svobodnega izražanja za pripadnike narodnih manjšin. Gre za pravico, ki v tem pogledu zagotavlja popisne obrazce v maternem jeziku, in popisovalca, ki ta jezik obvlada. Glede na to, da je na Hrvaškem priznanih dvaindvajset narodnih manjšin, je dosledno uresničitev težko pričakovati. Svet za narodne manjšine RH je v tej zvezi vladi med drugim predlagal, naj poskrbi, da bodo med popisovalci sorazmerno zastopani in ustrezno izobraženi pripadniki narodnih manjšin, v skladu z njihovim deležem v celotnem prebivalstvu lokalnih oziroma regionalnih skupnosti. Prijave za popisovalce so bile do 25. februarja, prednost pa so imele nezaposlene osebe. Sodelovalo bo 13.000 anketarjev, popis bo potekal od 1. do 28. aprila, stal pa bo 174,9 milijona kn. Leta 2001 je imela Hrvaška 4,437.460 prebivalcev.

Popis prebivalstva bo letos, po devetih letih, potekal tudi v Sloveniji. Medtem ko bodo na Hrvaškem popisovalci na terenu ljudem postavljali različna vprašanja, ob informacijske pismenosti do tega, ali so brezdomci in ali živijo v istospolni skupnosti, bo v Sloveniji popis registrski, podatke pa bodo pridobivali iz skoraj 30 administrativnih in statističnih virov. Takšen popis je hitrejši in predvsem cenejši, ne bo pa zajel podatkov o narodnosti in verski pripadnosti prebivalstva. Slovenija se s tem načinom pridružuje redkim evropskim državam, ki tak popis že uspešno izvajajo. Pogoji za uspešno izvedbo so zakonodaja, ki omogoča povezovanje podatkov različnih virov, vzpostavljene administrativni viri (prvič bodo v ta namen uporabljene podatki registra nepremičnin in evidence gospodinjstev) ter vsebine v teh virih, ki zagotavljajo podatke v skladu z evropsko uredbo in potrebami uporabnikov. Registrski način popisa ima v primerjavi s klasičnim popisovanjem na terenu številne prednosti tudi za celotno družbo (zmanjševanje administrativnih bremen da-

jalcev podatkov, velik proračunski prihranek). Slabe strani registrskega popisa izhajajo predvsem iz popolne odvisnosti od obstoječih administrativnih oz. statističnih virov ter njihove kakovosti. Poseben izziv za državno statistiko bo tudi vzpostavitev procesnega modela, ki bo omogočal preprosto ponovljivost popisov v krajšem časovnem obdobju, uporabnikom pa na popisne podatke ne bo treba več čakati deset let kot doslej. V publikaciji *Verska, jezikovna in narodnostna sestava prebivalcev v Sloveniji*, ki jo je izdal Statistični urad RS ob zadnjem popisu leta 2002, je med drugim zapisano, da je v sodobnih družbah *vera postala predmet osebne izbire in želje po ohranjanju določenih vrednot. Pomemben del prebivalstva ne izpolnjuje več verskih dolžnosti, zato formalna pripadnost verski kupnosti (veroizpovedi) ne pove ničesar o vrednotah, v katere veruje posameznik, niti o njegovem vedenju*. Podatki v Sloveniji bodo znani konec aprila, na Hrvaškem pa bodo prvi rezultati objavljeni 30. junija. Več: www.dzs.hr, www.stat.si

PISMO

Sandra Cetin, bodoča brucka na ljubljanski univerzi in učenka dopolnilnega pouka slovenščine ter slovenske kulture v KPD Bazovica, nam je v predpustnem času poslala naslednje pismo, za katerega se ji zahvaljujemo in ga objavljamo v celoti, nelektorirano.

Pust v Brkinih

Rojena sem leta 1993. na Reki. Moji korenin po očetovi in materini strani segajo v Slovenijo - in to v smeru dveh oddaljenih Bistric. V primeru očeta je to sosedni Brkinski kraj z bližnjo mu Ilirsko Bistrico, v primeru matere pa govorimo o Slovenski Bistrici iz Štajerskih koncev. Glede na bližajoče se karnevalske čase v Reki in okolici, zdelo se mi je primerno spomniti se nekaj detajlov iz »s kolena na koleno« prenešenih pustnih zgodbic ki izvirajo še iz časov moje brkinske prababice iz vasi Mrše na Tatrah.

Pustovalo se je na pustni torek popoldne. Vsi so se namaškarali. Starejši moški so oblekli narobe obrnjen lajbelc ali jeket narejen iz ovčje kože, ostali so se olisali po obrazu da jih nih-

če ni prepoznal. Na glavo so si nadeli kosmato kapo ali navadno kapo na katero so obesili zajčjo ali mačjo kožo. Namesto hlač so imeli bele modante, okrog pasu pa so si obesili toliko zvoncev, kot so jih imeli doma. Škoromati so vedno skakali, da so zvonci zvonili. Šjeme so bile oblečene vse v belo, na glavi pa so imele kape špičaste kot turn. Kape so bile polne rož iz krep papirja, zadaj pa so viseli trakovi ki so segali od špiče kape vse do tal. Poleg teh šjem je bil še oglar, ki je bil ves črn kot puckaminar. V rokah je imel manjši kotel, ki je bil na dnu črn in tako si je oglar z njim ves čas lisal roke in sproti lovil ženske ki jih je srečal, da bi jih otisal. Zraven oglarja je ponavadi pohajal še en škoromat, ki je z velikimi lesenimi kleščami lovil ljudi in jih držal dokler jih ni oglar otisal. Zato so se vse ženske vedno dobro skrite. Med šjemami je seveda bil tudi zeleni Jurij. Bil je v obleki, ki je bila prepletena z žrnjovcem, mačjerepnikom ali bršljanom. On je prinašal pomlad. Ženske doma so se ponavadi oblekle v špože, obraz vedno pokrile z nekakšno mrežo. Krila so jim bila narejena iz bele rjuhe, bila so dolga in nabrana, zgoraj pa so imele oblečeno belo bluzo ogrnjeno z šalom. Na glavi jim je vedno bil klobuk prekrit z belim prtom ali mrežastim fačolom, ki je bil zgoraj zavezan z širokim velikim fjakom rdeče ali druge barve, ki je moral biti dolg "čez rit". Tudi okrog pasu je moral bit trak zadaj zvezan v fjak. Tisti ki so pobirali klobase, jajca in podobno so bili oblečeni navadno. Imeli so koš opletan s trakovi in rožami iz krep papirja v kateri so nabirali jajca, panceto in fancle. Za obešanje klobas so imeli dolgo ragljo z ene strani okrašeno z veliko rožo iz krep papirja, ki sta jo nosila dva možka na ramenih. Po končanem pobiranju so se zvečer vsi zbrali v eni od hiš v kateri so spekli in skuhalil dobrote ter so se dobro pogostili z obilico petja in vriskanja vmes. Po končani večerji se je nadaljevalo z zabavo in plesom v pratnji vsaj ene, včasih celo treh harmonik. Zraven domačih plesov kot so *puštrtanc*, *ples z metlo*, *vojska čez*, *pletenje*, je bilo zelo priljubljen ples *kolo* v kateri so bili vključeni vsi, staro in mlado. Po 2. sv. vojni so svojo pot v brkinski kraj iznajdla tudi mnoga hrvaška in dalmatinska kola kar je prineslo še dodatno veselja in praznovanje pusta.

Tako je to bilo v preteklih časih v bližnji okolici, in kljub vsemu so se do dan danes v mno-

gih krajih obdržala praznovanja ob pustu, na vsakem kraju na rahlo drugačen način. Vsako leto Reko in okolico obišejo karnevalske grupe iz Slovenije kot so: «Orači» (kulturno-športno društvo iz Haloz), društvo "Miklavž" iz Dravskega Polja, ptičja strašila iz Kosez, ter vsima znani Kurenti.

Množica jih obiše naš kvarnerski kraj, tako kot Zvončari njihove kraje in se na ta način vzpostavljajo prijateljski midsosedski kulturni mostovi.

Sandra Cetin

DOGODKI JANUAR

14. januar
Ilirska Bistrica
Stoletnica trških pravic

Občina Ilirska Bistrica je s prireditvijo in razstavo v avli Doma na Vidmu praznovala stoletnico povzdignitve Ilirske Bistrice v trg. 15. januarja 1911. leta ji je namreč cesar Franc Jožef I. podelil trške pravice, kar jo je postavilo ob bok velikim mestom na Kranjskem in v Istri, obenem pa je pomembno vplivalo na nadaljnji razvoj krajev na Bistriškem.

Ozemlje občine, ki še dandanes obsega 480 kvadratnih kilometrov, je bilo leta 1911 razdeljeno med dve deželi: večina ozemlja je sodila v deželo Kranjsko, tretjina pa v deželo Istro. V kranjskem delu monarhije je pomembno središče postajala Ilirska Bistrica, v istrskem pa je bilo pomembno naselje Podgrad, je povedal Tomo Šajn iz Društva za krajevno zgodovino Ilirska Bistrica, ki je predstavil zgodovinski položaj naših krajev pred sto leti. Ilirska Bistrica je bila tedaj razmeroma majhen kraj, ki je bil ob koncu 19. stoletja razdeljen na dve naselji - starejše Trnovo in Bistrico. V upravnem smislu je sodila v postojnsko okrajno glavarstvo in bila že tedaj središče enega od štirih sodnih okrajev ter tudi gospodarsko razvita. Glavna surovina je bil les, pomembno vlogo pri njegovi obdelavi pa so imele žage, ki jih je poganjala voda. Za bistriški kraj je zelo pomembno leto 1873, ko je tod stekel krak južne železnice Dunaj-Trst. Vse to je prispevalo k razvoju Bistri-

ce v trg, s tem pa se je razvil tudi meščanski razred. Za razvoj kraja je bil zelo pomemben tudi razvoj šolstva, od prve ljudske šole, ki je nastala leta 1814, do samostana sester Notre dame, kjer je bila deklška šola. Leta 1896 je v Trnovem nastala mlekarina, 1899. leta pa v Bistrici tovarna Pekatete.

Raziskovalec domače preteklosti Vojko Čeligoj iz Društva za krajevno zgodovino Ilirska Bistrica je predstavil tudi zgodovino bistriškega grba z zlato-rumeno liburno na modri podlagi, bistriški župan Emil Rojc pa je med drugim napovedal letošnje projekte, kot sta zgraditev industrijske cone v Ilirski Bistrici in širitev industrijske cone v Podgradu, sprejetje prostorskega načrta pa bo postavilo temelj za razvoj turizma. V prvi polovici leta se bodo začeli dogovarjati o prostorski umestitvi avtoceste Jelšane-Postojna in gospodarskem sodelovanju s sosednjimi hrvaškimi občinami.

Privedite, ki jo je s pesmijo obogatil moški pevski zbor Dragotin Kette, je spremljala razstava starih razglednic z motivi Ilirske Bistrice od leta 1899 do druge svetovne vojne. Obiskovalci pa so si lahko ogledali tudi originalno listino o povzdignitvi Ilirske Bistrice v trg, ki jo je podpisal cesar Franc Jožef I. in je v Ilirsko Bistrico prišla leta 1911.

Več: www.ilirska-bistrica.si
Marjana Mirković

16. januar
17. zimski pohod na Viševico

Planinsko društvo *Striež* je tudi letos organiziralo zimski pohod na Viševico, že sedemnajsti po vrsti. Pravzaprav je bil bolj spomladanski kot zimski. Udeležence, ki jih je bilo letos rekordno veliko, so spremljali spomladansko sončno in toplo vreme, kopna pot, razcveteli telohi. Le na severni strani vršnega grebena je bilo nekoliko ledu, je pa ta del poti gorska reševalna služba kar dobro zavarovala. Na vrhu se je zbralo več kot štiristo ljudi, ki so uživali v prekrasnem razgledu na Velebitski kanal z očakom Velebitom in na Gorski kotar z Risnjakom in Snježnikom, med katerima je v višavo štrlel Snežnik. V daljavi so se različno videli beli vrhovi Kamniških Alp, Karavank in Julijcev z jasno vidnim Triglavom. Pod Viševico je ležal Kvarnerski zaliv z otoki. Na obzorju je iz ten-

kih meglic izstopala Osorščica na otoku Lošinj. Tudi organizacija pohoda in prehrane je bila letos primerno organizirana, tako da v planinskemu domu Vagabundina koliba ni bilo prevelike gneče.

Pohoda so se udeležila številna planinska društva Primorsko-goranske županije, nekatera iz notranjosti Hrvaške, pa tudi PD *Matica* iz Ljubljane, katere člane je kot vsa prejšnja leta pripeljal vodnik Stane Soklič. Planinci Bazovice smo se na pohod podali skupaj s PD *Kamenjak* in PD *Duga*, tako da se sodelovanje med reškimi planinski društvi uspešno nadaljuje tudi v tem letu.

Planinci Bazovice so na vrhu prvič razširili svojo novo zastavo. Ker so zelo aktivni, bo zastava planinske skupine plapolala še na številnih vrhovih.

Darko Mohar

Člani PS KPD Bazovica na Viševici 2011.
Foto: Darko Mohar

24. januar
Mestna hiša, Reka
Božena Vilhar, predstavitev brošure

V organizaciji svetov slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni v sodelovanju s slovenskim kulturno-prosvetnim društvom Snežnik iz Lovrana je bila v mestni hiši na Reki kot tretji zvezek iz zbirke Slovenski prispevek k županijski dediščini predstavljena dvojezična, slovensko-hrvaška monografska brošura o slikarki Boženi Vilhar. O umetnici je spregovorila avtorica besedila mag. Daina Glavočič, o pripravi pa oblikovalec akademski slikar Rok Zelenko. Predstavitve se je udeležilo več obiskovalcev, s katerimi je stekel tudi po-

znejši pogovor, posebno zanimivo pa je bilo slišati spomine znanega Sušaćana Čira Kovačiča na Boženo Vilhar, s katero sta bila tudi skupaj v partizanih.

Marjana Mirković

Nag. Dana Glavočič in Rok Zelenko,
Foto: Marjana Mirković

Iz brošure:

BOŽENA VILHAR (Sušak, 1906-Reka, 1991)

Božena Vilhar se je rodila 24. januarja 1906 na Sušaku v premožni družini Dušana Vilharja, ki se je sredi 19. stoletja iz Slovenije preselila v Gorski kotar in imela do konca druge svetovne vojne v lasti žage v Prezidu. Tam je Božena z dvema starejšima bratoma od zgodnjega otroštva doživljala lepote goranskih gozdov in narave ter v svoji umetnosti ostala s tem neolčljivo povezana do konca življenja. Družina Vilhar je imela v lasti tudi več stanovanjsko-najemniških hiš na Sušaku, kjer je Božena leta 1917 končala osnovno šolo in tri razrede tamkajšnje realne gimnazije. Ker se je po letu 1921, po prihodu D'Annunzia, začel politični pregon vseh, ki niso zagovarjali fašizma, zlasti pa Supilovih somišljenikov, kakršen je bil tudi demokrat Dušan Vilhar, se je bila družina prisiljena umakniti na podeželje, po štiriletnem čakanju pa preseliti v Ljubljano. Tam je Božena zasebno končala gimnazijo ter se v šolskem letu 1921/1922 kot petnajstletno dekletko, premlado za vpis na akademijo, začela zasebno učiti na likovnem področju pri velikem hrvaškem slikarju, grafiku in pedagogu Menciju Clementu Crnčiču.

Po vrnitvi Vilharjevih na Sušak leta 1923 je Bo-

žena dobila novega učitelja, bakarskega slikarja Josipa (Beppa) Morettija - Zajca. Pri osemnajstih je prekinila slikarsko izobraževanje in se leta 1924 poročila z uglednim veleposestnikom na Sušaku, Jurico (Đurom) Ružičem. Ta je pozneje kot dejaven in sposoben mož leta 1929 postal župan Sušaka. Božena je z njim živela v razkošni historicistični vili Ružičevih na Piramidi, v Strossmayerjevi 24, skupaj z edinko Jeleno (Eno) in njenimi guvernantami. V življenjepisu je zapisala: *»S paroko se je začelo nesrečno obdobje mojega življenja,«* čeprav je, kot številni drugi takratni hrvaški slikarji, likovno izobrazbo še pridobivala tudi na študijskih potovanjih po vsej Evropi - v Parizu, Londonu, Firencah ... - z obiski muzejev, galerij in razstav, si tako širila duhovno obzorje ter se naučila tekoče nemščino, italijanščino in francoščino. Neformalno likovno izobraževanje je nadaljevala v Zagrebu v letih 1927 in 1928 z učenjem grafike pri slikarju, grafiku in mojstru risbe Vladimirju Kirinu. Čas od 1928. do 1929. leta je preživljala tudi ob učnih urah risanja akta in olja pri Maksimilijanu Vanki ter se v letih 1930/31 z občasnimi prekinitvami seznanjala s tehniko slikanja olja pri Vladimirju Beciču. Ta je imel na njeno ustvarjanje največji vpliv in slikarstvo je zanjo postalo, kot je sama izjavila, *poglavitni poklic*. Božena je leta 1932 kot 26-letna slikarka v okviru *Kluba likovnih umetnic* razstavljala kot gostja v Zagrebu in na Sušaku, leta 1933 in pozneje, vse do leta 1941, pa je kot članica tega kluba razstavljala v Zagrebu in Dubrovniku ter drugod po Jugoslaviji ter v Romuniji in na Češkoslovaškem.

Božena je sicer izhajala iz premožne družine in se poročila v še premožnejšo, vendar se je skupaj z bratoma v otroštvu ter med prvo in drugo svetovno vojno veliko družila z otroki iz družine matrine sestre Tonice, poročene z dr. Ivanom Ribarjem. Ivo Lola se je zgodaj priključil politiki SKOJ (Zvezi komunistične mladine Jugoslavije) in KPJ (Komunistični partiji Jugoslavije), katerih ideje so prevzele tudi Božena, tako da se ni mogla vživeti v svoje visoko buržoazno okolje, ki se ji je upiralo, niti upravičeni načina takega življenja. Od nekdanje čutila potrebo po javnem delovanju in izražanju svojega jasnega domoljubnega stališča in družbenega angažmaja, zato se je posvetila marksistični literaturi. Politično je od leta 1941 delovala v NOB (narodnoosvobodilni bor-

bi) in AFŽ (antifašistični fronti žensk) Sušaka. Ob koncu leta 1944 se je kot slikarka pridružila partizanskim enotam v Gorskem kotarju in z dokumentarnimi risbami beležila življenje in podobe borcev ter ljudi v ozadju, gozdovih in zakloniščih. Po osvoboditvi leta 1945 je v Crikvenici razstavljala dela iz vojnega obdobja skupaj s kolegoma iz partizanov, Belizarjem Bahoričem in Zvonkom Carjem. Po končani vojni se je z risanjem aktivno angažirala pri prikazovanju prizorov opustošene dežele, pogosto objavljenih v časopisju, ter povojne obnove in gradnje pomembnih objektov na delovnih akcijah, v katerih je sodelovala tudi sama (gradnja hidrocentrale Mariborski otok leta 1946 in proga Šamac-Sarajevo leta 1947).

V povojnem obdobju se je aktivno vključila v družbeno in strokovno skupino likovnikov, Društvo likovnih umetnikov Italijanov in Hrvatov na Reki (predhodnik reške podružnice ULUH, Društva likovnih umetnikov Hrvaške), zatem v zagrebški ULUH, beograjski ULUS ter naposled v reško podružnico HDLU, skupaj z vojnima tovarišema Belizarjem Bahoričem in Vinkom Matkovičem, pa tudi z Romolom Venucciem. Izvoljena je bila za prvo predsednico reške podružnice HDLU.

V partizanih se je Božena Vilhar zblížala tudi s svojim drugim življenjskim sopotnikom, slovenskim majorjem Jugoslovanske ljudske armade Janezom Žirovnikom, s katerim se je po vojni leta 1946 preselila v Zagreb (v Klaićevo 38/IV), pozneje pa živela v Opatiji (na naslovu Dražice 1). V povojnem obdobju je, po osebni prepričanju in zaradi potreb politične propagande, izbirala in obravnavala socrealistično tematiko socialnih motivov reških tovarniških hal, luškega življenja ali delavcev v goranskih gozdovih. Med pogostimi obiski Gorskoga kotarja je v pastelu, tehniki, vsečni občinstvu, slikala krajinske motive goranskih gozdov, jase in podobe z vedutami Fužin in jezera Bajer, kjer je pogosto preživljala dneve v počitniški hišici. Sočasno je slikala tudi vedute primoreških mest in pejsaže z oljkami ter skoraj vsako leto sodelovala na priložnostnih skupinskih razstavah ULUH, podružnice na Reki. Redna udeležba na razstavah v državi (na Reki, v Zagrebu, Dubrovniku, Ljubljani, Crikvenici, Sarajevu, Istri, Kopru, Opatiji, Vukovarju in Osijeku) in tujini (v Londonu, Liverpoolu, Gla-

sgowu, Pragi in Kairu) vse od leta 1932 je bila prekinjena le med vojno (1941-1945) ter v letih od 1959 do 1969. Imela je štiri samostojne razstave: v Londonu leta 1941, Kairu leta 1958 in dve na Reki, 1972. in 1974., ob odpiranju lastne, prve reške zasebne galerije, Galerije Vilhar, v družinski hiši Vilharjevih na Sušaku, kjer je imela tudi atelje. Ob 50-letnici dela je bila v priložnostnem članku v tisku izražena želja: *Zaželimo nam in Boženi Vilhar njeno retrospektivno razstavo, ki nam bo pojasnila in približala njen celotni opus, toda ta do danes ni uresničena*. Čeprav je še naprej slikala in občasno razstavljala na skupinskih razstavah, je bila navzočnost Božene Vilhar v likovnem življenju Reke komaj opažena, kajti njenega nekdanjega aktivnega strokovnega in družbenega angažmaja ni bilo več. Božena Vilhar je tiho in neopazno, v visoki starosti - brez retrospektive in monografije - umrla na Reki 11. julija leta 1991. Počiva na reškem pokopališču na Trsatu.

Mag. Daina Glavočič

27. januar
Inštitut za narodnostna vprašanja:
Ljubljana

V zbirki Medetnični odnosi v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško je izšel tretji zvezek z naslovom Slovensko-hrvaški obmejni prostor: etnične vzporednice med popisi prebivalstva po letu 1991. Avtorja publikacije sta dr. Damir Josipovič in dr. Vera Kržišnik - Bukić. Več: www.inv.si

27. januar
Filodrammatica, Reka
Crna noč je šopičala ...

Ob mednarodnem dnevu spomina na holokavst so v nabito polni dvorani Filodrammatice na Reki odprli razstavo o žrtvah fašizma in nacizma v Liburniji in Istri. Razstava je bila v organizaciji gimnazije Eugena Kumičića iz Opatije ter tamkajšnje, reške in županijske borčevske organizacije pripravljena že pred leti kot skupni projekt opatijske gimnazije in borčevske organizacije, pri reški razstavi pa je sodeloval tudi Zgodovinski muzej Istre. Avtorji razstave

so Davor Mandić, Oleg Mandić, Tatjana Matetić, Amir Muzur in Sanja Simper, idejna zasnova in zanimivo oblikovanje pa je delo priznanega slovenskega oblikovalca (pok.) Miljenka Licula in Maje Licul iz Ljubljane. Gimnazija Eugena Kumičića v Opatiji je prva šola na Hrvaškem, ki je leta 2002 začela izobraževalni program o holokavstvu; ta je pozneje prerastel v izobraževanje o človekovih pravicah, v okviru katerega pod vodstvom profesorice filozofije in sociologije Tatjane Matetić in profesorice zgodovine Sanje Simper pripravljajo razstave in druge projekte.

Gradivo razstave je razvrščeno v več sklopov in med drugim predstavlja tudi zločin v Lipi, poboj vaščanov in požig te vasi v neposredni bližini današnje hrvaško-slovenske meje. Posebno pretresljiv del razstave pa so usode nekdanjih taboriščnikov in osebna pričevanja, med njimi tudi danes pokojnega Justa Terčiča, Slovenca iz Opatije, znanega vrhunskega hotelirja, ki je bil pri petnajstih letih z družino interniran v Dachau.

Justo Terčič je bil rojen 1928 v Rakitniku pri Postojni, oče je bil gradbeni nadzornik in je delal v cestogradnji. Leta 1933 so se priselili na Veprinac nad Opatijo, kjer je hodil v osnovno šolo. To je bil čas italijanizacije in fašizma, izobraževanju v tem duhu so bile posebej namenjene sobote, ko so otroci, stari od 6 do 14 let, morali obleči uniforme balile in paradirati po šoli. Med drugo svetovno vojno, po kapitulaciji Italije septembra leta 1943, je ta del primorja zasedla nemška vojska in domačini so spoznali teror in strahovlado nacizma. Nastale so tudi prve partizanske enote, antifašističnemu gibanju pa so se pridružili tudi mlajši, ki so pisali parole, zbirali orožje in postali kurirji. Aprila 1944 so Justa Terčiča kot petnajstletnega mladeniča skupaj s starši, bratom in sestro odpeljali v zapor v Pazin in zatem v Coroneo v Trst, tam pa so družino ločili. Justo je bil interniran v Dachau, kjer je postal številka 70483, in čeprav je bil Slovenec, je bil deklariran kot Italijan. Vsak dan je bil priča umiranju, trpljenju in boleznim, njegov oče ni vzdržal, osvoboditve ni dočakal, umrl je kot žrtev neznanih okoliščin, tako kot župnik z Veprinca, oče Vincenc. Strahotne podobe iz taborišča, mučni in grozni prizori, ki se jih ne da pozabiti, so Justa Terčiča preganjale vse življenje.

Ko so 29. aprila taboriščniki videli belo zastavo plapolati ob vhodu, se niso zavedali, kaj se dogaja. Osvobodili so jih pripadniki ameriške divizije Rainbow, Himmlerjev ukaz pa je bil, da se taborišče Dachau ta dan zvečer likvidira. Taboriščnike je pozdravil tudi general Dwight Eisenhower, tam je bil tudi znani general Patton, ameriška vojska pa je v taborišče pripeljala tudi domačine, da bi spoznali, kaj se je dogajalo v *delovnem taborišču* v njihovi bližini, in jih prisilila, da ga očistijo. Po vrnitvi domov se je Justo Terčič najprej zaposlil pri gradnji mostov na Reki in Sušaku, zatem pa se je šolal v gostinstvu in se leta 1950 zaposlil v hotelu Palme v Opatiji, kjer je ostal tri desetletja in napredoval do vodilnega, direktorskega mesta. Pogovor z Justom Terčičem je bil posnet v Opatiji decembra 2004.

Amir Muzur je v katalogu razstave zapisal:
Šestdeset let je mnogo - dovolj, da se spremenijo en cel svet. Pa vendar se v preteklih šestdesetih letih nekatere stvari splah niso spremenile: neka čudna bolezen še vedno mnoge sili, da v rasi, nacionalnosti, socialnem ali ekonomskem položaju najdejo razlog za različen pristop do ljudi, za njihovo žalitev in poniževanje. Še vedno je veliko ljudi, ki so zaradi razlike v veri ali celo samo v političnem prepričanju, pripravljeni mučiti, požigati, se vojskovati. Vendar če je ta bolezen odporna na desetletja zgodovinskih voda, je odporna tudi ideja, ki se ji zoperstavlja: ideja enakopravnosti, ideja, da ima vsakdo pravico do pravičnega začetka, ideja, da človek izbira in je odgovoren za to, kar bo postal, ideja miru, ideja antifašizma. Ta ideja premošča vseh tistih šestdeset let in povezuje generacije, takratne in današnje, v viziji plemenitega sveta, za katerega se je vselej vredno in se bo vselej tudi vredno boriti. Fašizem traja in ne kaže, da izginja. To je bolezen, ki jo človek podeduje, a ne z napačnimi geni, temveč z napačno vzgojo. Antifašizem ga ne more izkoreniniti, lahko pa ga drži pod nadzorom, tako kot dober gasilec lahko lokalizira ogenj. Vendar antifašizem za uspeh potrebuje pooblastila in podjetnost, veliko večje, kot jih ima v tem času; treba je neposredno vplivati na vzgojo otrok, treba je priti v šole, treba je spremeniti učbenike. Antifašizem mora promovirati toleranco s promoviranjem vseh forumov in akcij, ki delujejo pri povezovanju različnih narodov in kultur, za

afirmacijo svojih idej mora pridobiti medije, mora javno reagirati na vse poskuse diskriminacije in omalovaževanja antifašistične tradicije. Naša razstava je le kaplja v morju te borbe. Ima ambicijo, da spomni tiste, ki vedo, in pouči tiste, ki so to prezrli. Resnice, ki jih odstiramo, ne bi smele strašiti, temveč potrjevati, da so žrtve, vsaj dolgoročno, dočakale zadoščenje. V primerjavi z dokumenti, ki smo jih postavili na ogled, pa zgodbe, ki jih pripovedujemo, niso del preteklosti: so dolgočasno neskončno ponavljanje, ki tako hitro lahko še enkrat postane realnost. Globoko smo prepričani, da je prava pot, da se izognemo takšnemu scenariju, prvenstveno sočutje, manj pa razum. Zato je celotna razstava bolj usmerjena k doživljanju kot informiranju. In če se obiskovalcu razstave zazdi, da se holokavst ni zgodil drugemu, temveč njemu, je namen, ki smo ga želeli, v celoti dosežen.

Marjana Mirkovič

Hlačje Justa Terčiča, narejene za specialne nemške planinske enote, ki jih je dobil od nekega taboriščnika za kilo krompirja.

Foto: Marjana Mirkovič

27. januar
Njivice, Krk
Občni zbor PD Obzova

Planinsko društvo Obzova deluje na otoku Krku že več kot tri leta. V društvo so včlanjeni planinci iz vseh mest na otoku, sedež je v Kijcu pri Njivicah. Društvo je zelo pridno, vsako leto se število članov povečuje, kar pomeni, da planinstvo na našem največjem otoku pušča zdrave in trdne korenine. Več članov je končalo planinsko šolo, nekateri so izšolani za planinske vodnike, drugi so končali tečaje za marčakiste. Turistična ekonomija otoka ima veli-

ke potrebe po takem znanju, tako da jim dela ne primanjkuje. Tesno sodelujejo s turističnimi društvi v Baški, Vrbniku, Dobrinju, Puntu, saj želi vsako od teh mest imeti svoje sprehajalne poti po okoliških hribih. Tudi gorski vodniki imajo delo, saj je organiziranih skupin, ki si želijo obiskati otok, vsak dan več. Turistični delavci pripravljajo tudi specializirane dogodke, ki vključujejo hojo po sprehajalnih poteh, da bi podaljšali sezono.

Planinci Bazovice sodelujejo z otočani skoraj od začetka njihove organiziranosti. Medsebojno si pomagajo pri organizaciji nekaterih prireditvev, na primer *Crne ovce* v Baški, pri organizaciji posameznih izletov po otoku, srečujejo se na različnih planinskih dogodkih in prireditvah. Zato je voditelj PS Bazovica z veseljem sprejel povabilo na njihov tretji občni zbor. S tem je sodelovanje še dodatno utrjeno in verjetno bo kmalu sledil skupni izlet.

Darko Mohar

Občni zbor PD Obzova. Foto: Darko Mohar

30. januar
Platak
Planinski tečaj uporabe zimske opreme

Letos so bile vremenske in snežne razmere za tečaj uporabe zimske opreme veliko ugodnejše kot lani, ko je bilo na Platku več kot meter na novo zapadlega snega. Žal na tečaju ni mogel sodelovati Zoran Bistričič, gorski vodnik HPS in član planinske skupine, ker so imeli reški vodniki ta dan vajo na Platku. Tako je bil tečaj spet nekoliko okrnjen. Tečajniki so se le povzpeli na Snježnik, pri tem pa so predvsem novi člani planinske skupine Bazovica spoznali hojo po strmihah v snežnih razmerah ter uporabo pohodniških palic. Razmere za to so bile skoraj idealne, saj je na ledeno podlago zapadlo

okrog deset centimetrov snega. Vrh Snežnika je bil v megli, nekoliko je tudi snežilo. Lepota zasnežene narave je prevzela vse udeležence, tako da bodo zimski tečaji potekali tudi v prihodnje.

Nasploh sta v planinski skupini močno poudarjeni varnost in izšolanost članov. Po nabavi varnostne opreme (čelad in samovarovalnih kompletov) je sledil tečaj njene uporabe. Februarja se začne tudi dvomesečna *Planinska akademija* v skupni organizaciji in z lastnimi kadri PS Bazovice in PD Snežnika.

Darko Mohar

S tečaja. Foto: Darko Mohar

članov Bazovice je res velik, prijavilo se je 22 članov. Žal odziva na bistriški strani ni bilo, čeprav je akademija zamišljena tudi kot možnost navezave še boljših stikov med planinci iz obeh društev.

Zakaj akademija? Predvsem zato, da članom društev novo ali obnovljeno znanje o planinstvu omogočijo večjo varnost pri obiskovanju gora. Člani Bazovice so to nalogo akademije dobro sprejeli in se zato prijavili v takem številu. Poleg tega se je planinska skupina po osmih letih resnega dela očitno postala sposobna uveljaviti tudi na področju izobrazbe. Vodniki planinske skupine že več let poučujejo na planinskih taborih za mladino, ki jih organizira PD Snežnik, torej je prišel čas, da svoje znanje pokažejo tudi »doma«, skupaj s PD Snežnik pa bo to seveda veliko lažje.

Pa še nekaj. Planinsko šolanje na Reki je precej zapostavljeno. Razen šole PD Kamenjak druga društva nimajo svojih šol ali akademij. Predvsem se malo dela s šolsko mladino. Izkušnje, ki jih bo pridobila planinska skupina Bazovice, bodo zagotovo lahko prispevale k izboljšanju razmer na tem področju znotraj planinskega okolja Primorske goranske županije.

Darko Mohar

DOGODKI FEBRUAR

4. februar
Slovenski dom KPD Bazovica
Planinska akademija

Planinska skupina se je odločila razširiti območje svojega delovanja. V petek, 4. februarja, je v klubski sobi začela delovati Planinska akademija, ki jo organizirata planinska skupina KPD Bazovica in PD Snežnik iz Ilirske Bistrice. Teoretični del poteka v društvu do začetka marca, praktični del pa predvidoma na začetku aprila na območju Šviščakov. Predavatelji so vodniki in gorski reševalci iz obeh društev. Pouk poteka po programu Planinske zveze Slovenije. Pri nekaterih temah bo predstavljena tudi Hrvaška planinska zveza, tako da se bo povezovalo planinstvo obeh sosednjih držav. Odziv

Pohod k znanju. Foto: Milan Grlica

5. februar
SKD Slovenski dom, Karlovec
Kulturni praznik

Praznovanje kulturnega praznika v SKD Slovenski dom v Karlovcu je 5. februarja popestrila foto skupina KPD Bazovica s stalno razstavo Realnost naših objektov, postavljeno v likovnem salonu Ljudevita Šestića v Karlovcu v prostorih knjižnice Ivana Gorana Kovačiča, kjer ima društvo svoj sedež.

Gostovanje foto skupine in folklorne skupine KPD Bazovica je nadaljevanje projekta, s katerim se spodbuja sodelovanje med slovenskimi društvi na Hrvaškem. Po kratkem opisu delovanja Slovenskega doma KPD Bazovica in SKD Slovenski dom v Karlovcu je navzoče je pozdravila ravnateljica knjižnice Frida Biščan. Potem je sledil nastop članic folklorne skupine s spletom gorenjskih in istrskih plesov ter Prešernove pesmi v recitaciji Vitomira Vitaza, ki je program tudi povezoval. Na koncu programa je razstavo odprla gospa Urška Potočnik z veleposlaništva v Zagrebu. Poln salon pri programu nas je navdušil, obenem pa so nas zelo prijetno presenetili znani obrazi med občinstvom, kjer smo med drugimi opazili tudi gospoda Šonca iz Slovenskega doma v Zagrebu. Za nadaljnje sodelovanje smo se že zmenili in takrat bomo gostili Slovenski dom iz Karlovca pri nas na Reki.

Čudovito vreme, sprehod po središču mesta ob štirih rekah, snemanje reklame za Karlovačko in seveda akcija članov foto skupine v središču mesta, mogoče za kakšno novo razstavo ... Po tem enkratnem dnevu smo se še malo odpočili v Gorskem kotarju in doživeli sneg. Res lepa sobota za spomin.

Jasmina Dlačič

Folklorna in foto skupina. Foto: Anita Hromin

Foto skupina KPD Bazovica je ob tej priložnosti podarila fotografijo, o kateri je Vedrana Kovač Vrana v zahvali za organizacijo razstave sporočila, da bo postavljena na ogled v knjižnici, kamor se *odlično poda*.

9. februar

Inštitut za narodnostna vprašanja,
Ljubljana

Sporazum z reško filozofsko fakulteto

Inštitut za narodnostna vprašanja (INV) v Ljubljani sta obiskala predstavnika reške filozofske fakultete, dekan dr. Predrag Šustar in vodja fakultetnega urada za znanost Ivana Ilijašič Veršič.

Kot piše na spletni strani INV, je bil namen obiska dogovor o sodelovanju med INV in reško filozofsko fakulteto.

Gre za sporazum o sodelovanju med tema ustanovama, ki sodelujeta tudi v mednarodnem projektu, in do konca prvega polletja ustanovitev oddelka za proučevanje manjšin na reški filozofski fakulteti.

Po besedah dekana bo ta oddelek v prihodnje obsegal tudi proučevanje odnosov z drugimi manjšinami, kar bo v večkulturnem okolju Reke dobrodošla novost. Prav tako v kratkem pa v tem pogledu na fakulteti pričakujejo tudi sklenitev sporazuma z ljubljansko fakulteto za družbene vede,

Marjana Nitković

10. februar

Skupnost Albancev, Reka

Koordinacija svetov narodnih manjšin na mestni ravni

V prostorih albanske narodne manjšine se je ob 18. uri začela redna, 8. seja koordinacije svetov narodnih manjšin Mesta Reka, na kateri so se zbrali predsednik Mensur Ferhatović, tudi vodilni član sveta bošnjaške narodne manjšine, ter člani drugih svetov na mestni ravni: Gani Xarrahi iz albanske narodne manjšine (sicer predsednik sveta te manjšine na županijski ravni), Piroška Arvai iz sveta madžarske narodne manjšine, predsednik sveta romske narodne manjšine Surija Mehmeti, Dragutin Lakić iz sveta črnogorske narodne manjšine, Mihailo Davčevski iz sveta makedonske narodne manjšine in podpredsednik sveta slovenske narodne manjšine Boris Rejec.

Na dnevnem redu je bilo financiranje svetov in težave, nastale zaradi nerednega dotoka sred-

stev iz Mesta Reka, aktivnosti pred popisom prebivalstva in zagotovitev dodatnih sredstev v tej zvezi ter priprava na volitve manjšinskih svetov.

Ne glede na dnevni red se je razprava zadržala na drugi točki, popis prebivalstva.

Svet bošnjaške narodne manjšine je namreč že pripravil celo vrsto nalog na vseh ravneh (film, izjave znanih politikov in drugih oseb, tiskanje letakov in brošur, priprava delovnih skupin in kandidatov za popisovalce in kontrolorje popisa). Posebne priprave potekajo tudi v svetu makedonske narodne manjšine.

Vsekakor so soglašali, da je treba izbrati kandidate iz vsake narodne manjšine, ki bi aktivno sodelovali pri popisu.

Na koncu seje so imeli skoraj vsi veliko negativnih pripomb glede tega, kako Mesto Reka financira manjšine. Mesto diktira vse, tudi sredstva, ki jih manjšine dobivajo z zamudo, koordinaciji pa preostane le, da ugotavlja realnost, kakršna pač je.

Boris Rejec

S seje. Foto: Boris Rejec

12. februar
Slovenski dom KPD Bazovica
Kulturni praznik

Prireditve ob kulturnem prazniku je z navdih-njenim in izredno zanimivim recitalom in pe-tjem začela skupina obiskovalcev dopolnilne-ga pouka slovenščine in slovenske kulture pod vodstvom učiteljice Dragice Motik. Na kitarji jih je spremljal mladi glasbenik Luka Verbanac. Njihov nastop je bil prijetno presenečenje ve-čera. Učiteljici je v razmeroma kratkem času uspelo ustvariti igro z drugačnim in domiselnim

pristopom k učenju in spoznavanju slovenščine in slovenske kulture ter skupaj z nastopajočimi dobila iskren in dolg aplavz.

Večer je povezoval predsednik zbora MePZ KPD Bazovica Vitomir Vitaz. Pozdravil je navzoče v polni dvorani, posebno dobrodošlico pa zaželel gostji iz Ljubljane, Meliti Steiner z Ministrstva za šolstvo in šport RS, ki se je udeležila prireditve.

V nadaljevanju prireditve je ubrano zapel MePZ pod vodstvom Maje Dobriča. V spomin na velikega slovenskega pesnika Franceta Prešerna je zbor zapel še njegovo Pod oknam (Luna sije, kladvo bije), program pa je iskrivo in lah-kotno povezovala pevka Boža Grica.

Vitomir Vitaz nas je spet vse v dvorani navdu-šil in očaral z recitiranjem Prešernovega Po-vodnega moža. Aplavz dolg, zaslužen! Nastop naše folklorne skupine z istrskim plesom v ko-reografiji Martine Mičetić in ob harmonikarski spremljavi Ivana Simiča pa je znova razvedril občinstvo.

V drugem delu večera so program že tradici-onalno izpolnili gostje iz Ilirske Bistrice: ljud-ski pevci in folklorna skupina Gradina, katere mentor je Antun Jeger, in recitator Igor Štem-berger, sicer vodja tamkajšnje podružnice jav-nega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD). Vsi skupaj so se predstavili v najboljši luči ter poskrbeli za veselo razpoloženje. Igor Štem-berger je recitiral Prešernovo poezijo in s svojo prepričljivo interpretacijo mu je uspelo navdu-šiti občinstvo, tudi s Krstom pri Savici na kon-cu, ki mu je sledil dolg dolg aplavz vsem na-stopajočim.

V nadaljevanju večera so se številni obisko-valci, gostje in člani Bazovice še dolgo družili, peli in plesali ob prijetni glasbi folklorne sku-pine Gradina.

Zdenka Jelovčan

Ljudski gošči iz Ilirske Bistrice.

Foto: Anita Hramič

V sklopu čezmejnega projekta, ki poteka v okviru Operativnega programa IPA Slovenija - Hrvaška 2007-2013, in projekta, imenovanega Besede i riječi oz. BeRI, sta bila v novomeški in karloški knjižnici končana tečaja hrvaškega in slovenskega jezika, od 21. do 25. februarja pa so potekale še delavnice za otroke Spoznajmo sosede. Na njih so najmlajši v karloški knjižnici spoznavali etnološko dediščino Slovenije, v novomeški knjižnici pa so - po lanskem spoznavanju osnovnih podatkov - letos Hrvaško spoznavali skozi glasbo: otroci so imeli priložnost preizkusiti svoje znanje in talente pri igranju na različne instrumente, izdelati najbolj priljubljeno hrvaško glasbilo, tamburico, ter se naučiti osnovnih plesnih korakov hrvaških narodnih plesov. Spoznali so tudi zgodbo o najbolj prepoznavnem hrvaškem oblačilu - kravati, jo tudi izdelali in kot spomin odnesli domov.

Jezikovna tečaja za odrasle sta potekala v Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto in Gradski knjižnici Ivana Gorana Kovačiča v Karlovcu. Namenjena sta bila spodbujanju in krepitevi odnosov med državama, še posebno med obema knjižnicama, katerih sodelovanje je letos dopolnilo že osemnajsto leto. Jezikovni tečaji so bili namenjeni vsem občanom, predvsem pa gospodarstvenikom, kulturnim in znanstvenim delavcem ter članom slovenskih in hrvaških društev. Bili so brezplačni in prilagojeni tudi slabovidnim.

Da je bila odločitev za skupno izvajanje projekta BeRI obeh knjižnic več kot uspešna, priča odziv tečajnikov, saj je marsikateri želel znanje še poglobiti in razširiti, za kar ima v novomeški knjižnici, kot nam je prijazno sporočila njena bibliotekarka in koordinatorica za prireditve in odnose z javnostmi Andreja Moškon, zasluge tudi profesorica hrvaškega jezika Helena Dugonjić. Štirimesečno druženje udeležencev jezikovnega tečaja je rodilo pravo prijateljstvo in brez dvoma se bo njihovo poglobljanje znanja hrvaškega jezika, vsaj neformalno, ob prijetnem klepetu nadaljevalo tudi v prihodnje. Prav gotovo pa bodo to priložnost izkoristili že letos septembra, ko bo za vse udeležence organizirana skupna ekskurzija.

Mladi udeleženci. Foto: Tamara Plut

Jadranka Zupančič

Naj ob tej priložnosti omenimo še novico, da je pobudnica stikov med novomeško in karloško knjižnico, Jadranka Zupančič, 21. januarja uradno sklenila svojo poklicno pot, za katero so ji sodelavci v knjižnici pripravili posebno slovo. Trdinova čitalnica je bila premajhna za vse, ki so hoteli ta večer deliti s priljubljeno bibliotekarko, publicistko, voditeljico, pesnico, prevajalko, predvsem pa osebo, ki je s svojim petintridesetletnim delom na področju knjižničarstva pustila neizbisen pečat.

Kot je zapisala Andreja Moškon, je Jadranka Zupančič najbolj znana po svojih poglobljenih intervjujih, s katerimi je vsakokrat navdušila in prijetno presenetila tako svoje goste kot obiskovalce, in naj dodamo, da tudi obiskovalce na več Slovenskih dnevih, ki jih je pripravljala v Karlovcu.

Predano je opravljala vrsto nalog: bila je izposojevalka in informatorka, vodja matične službe, plodovita publicistka, avtorica številnih tematskih razstav, od leta 1993 pa je orala ledino danes že tradicionalnega sodelovanja s Knjižnico Ivana Gorana Kovačiča v rodnem Karlovcu in vzpostavila vezi knjižnice s številnimi društvi ter ustanovami v okolju. V enem samem večeru je bilo seveda nemogoče predstaviti vse njene talente, ki so se odražali na številnih področjih njenega delovanja, še zlasti knjižničarstva, saj ga je dojemala kot svoje življenjsko poslanstvo. Potemtakem ni naključje, da je leta 2000 prejela Čopovo diplomu, najvišje priznanje v knjižničarstvu, dve leti pozneje še Trdinovo nagrado MO Novo mesto za

pomembnejše trajne uspehe na kulturnem in literarnem področju.

Jadranka Zupančič, katere ime najdemo tudi v Dolenjskem biografskem leksikonu, je izstopala na vseh področjih in poezija je bila ena izmed njih (zbirka v hrvaščini *Jezik* u nastajanju 1987, leta 1995 dvojezična zbirka *Paralelni glas* in leta 2000 zbirka v slovenščini *Zasuti ocean*). Kljub njenemu uradnemu slovesu od novomeške knjižnice bo Jadranka Zupančič tam še ostala navzoča: njeni literarni večeri z naslovom *Večer z Jadranko* se bodo nadaljevali tudi v prihodnje. Upajmo, da kdaj tudi v Karlovcu.

Marjana Mirkovič

Jadranka Zupančič. Foto: Darja Gotob Peperko

17. februar
Galerija ISA, Mučiči
Zvončarji in keramika 2011

V galeriji ISA v naselju Mučiči, v lasti Ivne Saundžič, je bila znova odprta zanimiva razstava, tokrat o zvončarstvu, ki jo je odprla vodja oddelka za kulturo pri občini Matulji Eni Šebalj. Na razstavi sodelujeta tudi člana KPD Bazovica, zakonca Dušanka in Tomica Gržeta ter keramičarka iz Ilirske Bistrice Mojca Žnidaršič. Kot je ob tej priložnosti povedala vodja oddelka za kulturo v občini Matulji Eni Šebalj, ima zvončarstvo največjo tradicijo prav v Matuljih, občina pa ima zvončarja celo v svojem grbu.

V katalogu so med drugim zapisali, da so umetniški izdelki iz keramike, predstavljeni na razstavi *Zvončarji in keramika 2011*, narejeni po navdihu zvončarske tradicije, ki jo gojijo na Hrvaškem. Ustvarjalce je pri delu vodila misel, da bi to temo predstavili z detajli in pričarali vtis vseh posebnosti, značilnih za zvončarstvo, ki pravzaprav določajo in opredeljujejo njegovo pojavnost. Pestrost stilov, retorična sugestivnost, bodisi z metaforami ali neposredno, je pri tem plod namerne in dobrodošle posebnosti avtorskega izražanja. Edina stalnica razstavljenih del je označevalec, torej trak, cvet/kapa, *bačuka*, roža, rog, *partenjak*, pomlad ..., dokler označeno ne postane zvončar/zvončarstvo. Sporočilo vsega tega je: «Obstaja civilizacija, obstaja kultura - njuna vsebina so zgodovinska dogajanja, iz katerih izhajajo naše današnje korenine.» In medij gline kot material, ki je v uporabi že skoraj petindvajset tisoč let, torej znamenje, ki odraža vzpostavljanje trdne vezi, označene z globokimi sledmi našega obstoja.

Kot piše, avtorsko skupino keramike na tej razstavi sestavljajo člani Interinove, njihovi prijatelji, sijajni keramiki iz Hrvaške in Italije. Gre za člane strokovnih združenj, kot so Hrvaško društvo likovnih umetnikov (HDLU), Zveza umetnikov Hrvaške (ZUH), hrvaško združenje keramikov Kerameikon ali pa Društvo keramikov Umbria iz Italije. Raznovrstnost razstave pa bogati še en izbor. Da bi opozorili na precejšnjo navzočnost keramike v okolju, je Interinova k sodelovanju povabila tudi prijatelje iz štirih društev oziroma organizacij iz regije, njihova dela so tudi na ogled: skupino Romolo Venucci iz italijanske skupnosti na Reki, društvo Vali iz Kostrene, društvo Art Raku iz Bakra in KPD Bazovica z Reke. Z razstavo želijo prispevati k nadaljnjemu ohranjanju ne le zvončarskega izročila, temveč tudi izdelovanja umetniške keramike - te predvsem z vključevanjem in izobraževanjem najmlajših. Prav zato so na razstavi navzoči tudi nadarjeni učenci Matuljskega kraja, ki pod odličnim vodstvom svoje mentorice Eni Šebalj delajo v delavnici laboratorija Zum. Sodelujejo tudi sijajni učenci likovne sekcije na reški osnovni šoli Turnić, ki jo vodi Boris Roce.

O zvončarjih kot navdihu pa so v katalogu zapisali: zvončarji so obhodniki živalske predpu-

stne magije (dobro znani so tudi ptujski kurenti iz Slovenije, značilni so iz Sardinije v Italiji, imenovani Mamouthones in Issohadores ...). Na Hrvaškem so najbolj znani halubajski zvončarji (Marčelji, Viškovo), najbolj pisane pa so zvončarske skupine iz krajev na območju občine Matulji (Rukavac, Mučiči, Mune, Žejane, Zvoņeća, Vlahov Breg in Korensko).

Zvončarska tradicija je tesno povezana s prebujanjem narave in kultom plodnosti. S svojo pojavo, silno razbrzdanimi ritualnimi gibi in zvonjenjem zvončarji odganjajo zimo, ki se umika soncu, njihove maske pa so spomeniki prihajajoči vladavini pomladi. Iz kataloga društva Interinova

Ivna Safundžič in Eni Sebalj. Foto: Marjana Mirkovič

17. februar
Slovenski dom KPD Bazovica
Daniel Pavič, Peru (predavanje)

Član rešilski alpinistov Daniel Pavič. Foto: Dionis Jurič

17. februar
Palača Manzioli, Izola
Epidemične bolezni v Istri v 19.
in 20. Stoletju

V okviru sodelovanja z znanstvenim društvom za zgodovino medicine z Reke je humanistično društvo za zgodovino, umetnost in kulturo Histria v izolski palači Manzioli predstavilo knjigo *Epidemične bolezni v Istri v 19. in 20. stoletju*. Publikacijo je uredil urednik prof. Ante Škrobonja, predavatelj na reški medicinski fakulteti, ki nam je novico tudi prijazno sporočil, ob njegovem sodelovanju pa je delo predstavila Uršula Lípovec Čebtron. Dogodek je z nastopom popestrila glasbena skupina študentov in doktorjev medicine reške univerze Asklepiju in Orfeju v čast.

Nastop glasbene skupine reških medicincev. Arhiv prof. A. Škrobonje

20. februar
Izlet PS na Krk

Vodja planinske skupine se je pri izbiri za letošnji izlet na otok Krk odločil za malce nenavadno različico oziroma za obisk območja, na katerem ni označenih poti in po katerem hodijo samo pastirji in lovci ter v poletni sezoni kakšen turist iz bližnjih avtokampov.

Med Puntom in Staro Baško leži polotok Negrit, hribovito območje z 236 metrov visokim najvišjim vrhom Valčela. Polotok seka nekaj grap, ki se ob morju končujejo s prekrasnimi plažami, v glavnem dostopnimi samo z morske strani. Na rtu Tranjevo tik ob morju stoji svetilnik pri opuščeni stavbi starega svetilnika, zgrajenega še v avstro-ogrskem času. Takšnih avstro-

ogrskih svetilnikov je na vzhodni obali Jadrana 49. Prvi je bil zgrajen na rtu Savudrija 1811. leta. Malo nad svetilnikom so ostanki romanske cerkvice svetega Nikole (Miklavža) iz 13. stoletja. Sveti Nikola je zaščitnik pomorščakov in ribičev, zato so mu posvečene številne cerkvice na otoku.

Na izletu je sodelovalo 99 udeležencev, dva polna avtobusa in še nekaj tistih, ki so prišli z lastnimi vozili. Razen udeležencev z Reke jih je bilo veliko iz različnih krajev Slovenije, Istre in s samega otoka Krka. Pred začetkom pohodnega dela so si planinci ogledali cerkvico svetega Dunata pred Puntom. Poleg cerkvice pri Ninu je cerkev svetega Dunata najznačilnejši objekt starohrvaškega gradbeništva. Nekateri jo datirajo v 9. stoletje, drugi v dvanajsto. V 15. stoletju je bila že v zelo slabem stanju. Prvič so jo obnovili leta 1911, v času, ko je bil krški škof Anton Mahnič, rojen v Kobdilju v Sloveniji. Drugič je bila verjetno obnovljena po drugi svetovni vojni, saj je bila leta 1945 delno porušena pri eksploziji streliva v bližnji gostilni, ko se je smrtno ponesrečilo 15 domačinov in partizanov.

Do svetilnika na rtu Tranjevu so udeleženci prišli v strnjeni koloni. Tu so se razdelili v dve skupini: močnejša je nadaljevala hojo ob obali po kraškem brezpotju do zaliva Majta z izredno lepo plažo, od koder so se povzpeli na ravan Črkote in nekaj nad 150 metrov visok vrh Kurič. Od tod so se spustili mimo številnih lukenj avstro-ogrskih rudnikov boksita do plaže Oprna. Pohod so po slabih petih urah hoje končali pri avtokampu Škrila pred Staro Baško.

Druga skupina se je po pastirskih stezah in gozdnih poteh od svetilnika povzpela na Valčelo, od koder so lahko videli številne ostanke iz ilirskih časov: grobišča in stražarnice na hribočkah nad dolinama Sus in Dokolovo ter ostanke gradu Kaslir, torej ostanke, stare več kot 4000 let. Za nameček je sledilo še malo hoje po brezpotju do planote Črkote, nato pa vrnitev v avtobus.

Potovanje skozi prostor in čas se je končalo v sedanjem, realnem času v konobi Dva maruna v Poljicah na drugi strani otoka. Iz konobe ni nihče odšel žejen ali lačen domov. Izlet je potekel brezhibno. V naslednjih letih se bo dalo obhoditi kar še nekaj takšnih tur po največjemu jadranskemu otoku. Pri naslednjih poho-

dih bo treba paziti le, da se na Krk ne odhaja v času, ko ovce dobivajo jagenjčke. Ob taki množici ovce in nekaj ur stari jagenjčki pretrpijo preveč strahu.

Darko Mohar

Viktor Snoj

Kozmos čez vse

neizmerno daleč
in še dalj od tod
je zasnovana
veličina kozmosa

ona je zgoščena
zdaj blaga
drugič nasilna
včasih celo zlobna

tako se zgodi
ob usodnih sušah
velikih poplavalh
pošastnih potresih
ob izbruhih vulkanih
kozmos je celo podivjal

vsí blagi zemljani
verno čakajo
da se bo zloba
pričela zmanjševati
da bo svet
zopet normalno lep

Viktor Snoj, Paževina

Vlada Republike Hrvaške je manjšinske svete in društva oziroma organizacije, pravne osebe in posameznike pozvala, naj predlagajo kandidate za člane Sveta za narodne manjšine RH, ključnega telesa, pristojnega za krojitev manjšinske politike in letno razporeditev sredstev. Svet, ki se v glavnem ukvarja s slednjim, bo novo sestavo dobil pred manjšinskimi volitvami, predvidenimi maja letos. Sedem članov bo imenovanih na predlog manjšinskih svetov po prvi točki razpisa, pet pa na predlog društev oziroma organizacij, pravnih oseb in posameznikov po drugi točki razpisa in iz vrst uglednih kulturnih, znanstvenih, strokovnih in verskih osebnosti, pripadnikov narodnih manjšin. Rok za predlaganje kandidatov je do 4. marca, razpis pa je bil objavljen v dnevnem časopisu, na spletnih straneh vlade in sveta pa ga ni bilo mogoče najti.

Dosedanji predstavnik slovenske skupnosti v obeh mandatih Sveta za narodne manjšine RH je bil predsednik krovne organizacije slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc, tudi predsednik Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb v obeh sklicih. Kot nam je sporočil, je pripravljen tudi v prihodnje biti član sveta in za svojo kandidaturo je prejel podporo nekaterih slovenskih manjšinskih svetov. Iz Istre pa je tokrat prišel nov predlog, s kandidaturo podpredsednice in članice slovenskih manjšinskih svetov Istrske županije in Mesta Pulj, sicer večletne tajnice SKD Istra, Jasmine Ilić Draković. Cilji, za katere bi se prvenstveno zavzemala, so predvsem boljša informiranost pripadnikov slovenske narodne manjšine o samem delu sveta in svojih pravicah ter krepitev medsebojnega povezovanja ter vzpostavitev koordinacije slovenskih manjšinskih svetov, ki je v sedanjem iztekajočem se mandatu ni bilo, kljub večkratnim pozivom Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije, objavljenem v Kažipotu, na katerega sta se odzvala le sveta Istrske županije in Mesta Pulj.

Kot je Kažipot že pisal, bi bilo v okviru svetov, društev in vseh zainteresiranih posameznikov nujno združiti moči in odpreti javno razpravo, premisliti o prednostnih usmeritvah slovenske skupnosti, opredeliti njeno problematiko na

podlagi raziskave ter se dogovoriti o delovanju v prihodnje, od učenja in ohranitve jezika, njegove uvedbe v medije in izobraževalni sistem na vseh treh ravneh od predšolske do srednješolske, poiskati možnosti za stalno zaposlitev profesionalne osebe v večjih društvih oziroma svetih v Zagrebu, Splitu, Pulju in na Reki ter se skupno zavzeti za ustanovitev vsaj ene slovenske kulturno-izobraževalne oziroma informativne ustanove. Sedanja dejavnost društev in svetov ni kos vsem potrebam današnjega časa. Pričakovati je, da bo morda letošnje skupno letno srečanje v Pulju priložnost za širši pogovor ali okroglo mizo. Občinstva verjetno ne bo manjkalo.

Vesna Teršelič

Urednica Kažipota je za članico Sveta za narodne manjšine RH predlagala dolgoletno ugledno mirovno aktivistko Vesno Teršelič, pripadnico slovenske narodne manjšine, in sicer v pričajanju, da bi v okviru slovenske manjšine težko našli boljšo kandidatko, prejemnico številnih nagrad in priznanj, med drugim tudi alternativne Nobelove nagrade za mir, katere hrabro in prizadevno delo je prepoznano na Hrvaškem in širše. Žal je kandidatura padla v vodo. Vesna Teršelič nam je sporočila, da *odgovornost sveta in obseg njegovega dela zahteva zelo temeljito pripravo, da ni dovolj dobro informirana o domači in mednarodni zakonski regulativi niti o vseh programih manjšinskih skupnosti na Hrvaškem. Zaradi pomanjkanja časa je odklonila sodelovanje, ker bi to pomenilo sprejem številnih dodatnih obveznosti (pručevanje zakonske regulative, spremljanje programov različnih narodnih manjšin).*

Vesna Teršelič ima od začetka osemdesetih let za seboj številne uspešne pobude na področju varstva človekovih pravic, od ekoloških, mirovni in ženskih do protivojnih, v ospredju njenega delovanja pa so vojni zločini, predvsem iz obdobja devetdesetih let (če naštejemo nekatere: organizacija Svarun, SOS telefon za ženske žrtve nasilja v Zagrebu 1988, Zelena akcija, Protivojna kampanja Hrvaške, glasilo Arkzin 1991, Center za mir, nenasilje in človekove pravice v Osijeku 1992, Center za ženske, žrtve vojne, Center za ženske študije, Center za mirovne študije, projekt za revitalizacijo treh vasic v zadrskem zaledju Mostovi, center za soočanje s preteklostjo Documenta ...).

Posebej velja omeniti še koalicijo za REKOM,

pobudo regionalne koalicije nevladnih organizacij, zvez žrtev in posameznikov/posameznic, ki zagovarjajo ustanovitev uradne meddržavne neodvisne komisije, ki bi zmogla in ki bi bila pristojna ugotoviti in javno predstaviti dejstva o vojnih zločinih in drugih hudih kršitvah človekovih pravic v nekdanji Jugoslaviji, pa tudi pojasniti usode pogrešanih in locirati (odkrivati) njihove posmrtno ostanke. Iz Slovenije so vključeni Mirovni inštitut, Civilna iniciativa izbrisanih aktivistov, Kulturno društvo Taxi art ter Inštitut za balkanske in mediteranske študije in kulture. Več: www.mirovni-institut.si, www.cms.hr, www.korekom.org, www.zarekom.org.

Documenta in Center za mirovne študije sta med drugim podpisnika dokumenta, objavljenega 21. februarja na spletni strani www.gong.hr. Ta predstavlja skupno mnenje šestnajstih nevladnih organizacij civilne družbe o pripravljenosti RH na sklenitev pogajanj z EU za področje pravosodja in temeljnih človekovih pravic ter v tej zvezi od vlade RH zahteva transparentno in pravočasno obveščanje o napredku v poglavju 23. V sklepih in zahtevah glede varstva manjšinskih pravic so med drugim zapisali, da je sicer storjen napredek, vendar smo še vedno priča sovražnemu govoru, diskriminaciji, verbalnemu in fizičnemu nasilju, ravnodušnosti političnih dejavnikov ter posebnim nerešenim vprašanjem vseh narodnih manjšin. Te so še vedno premalo zastopane v državni administraciji, prav tako so novi predpisi uvedli diskriminacijo med največjo, srbsko, in drugimi narodnimi manjšinami. Opozorili so še na krepitev učinkovitejše dejavnosti in finančne podpore posebnim programom za Rome ter poudarili nadaljnje spodbujanje strpnosti v odnosu do narodnih manjšin ter ustrezno ukrepanje in varstvo žrtev diskriminacije, sovraštva ali nasilja. Treba je tudi sprejeti spremembe in dopolnitve Zakona o izvolitvi postancev v hrvaški sabor in zagotoviti enak postopek v odnosu do vseh narodnih manjšin, upoštevajoč njihove posebne interese in pravice. Več: www.gong.hr.

Vesna Teršelič je med drugim predstavljena tudi v knjigi Zagrebški Slovenci 2005-2007 avtorice Melite Forstnerič Hajnšek, kjer ob koncu intervjuja maja 2005 pravi: *Dejansko je važno, da v Evropi razvijamo mehanizme, ki vzpore-*

dno podpirajo demokratizacijo institucij in razmišljajo o tem, kako učinkoviteje ščititi in afirmirati človekove pravice in pravice manjšin ali marginaliziranih skupin, ki niso vedno v manjšini, lahko so tudi večinske. Zaščita pravic marginaliziranih je skupna odgovornost, ne pa samo vlade konkretne države.

Marjana Mirković

NAPOVED MAREC

3. marec, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Romeo in Julija (pa še kaj)

5. marec, 19.00
Dom kulture, Pekre pri Mariboru
Festival komedije
Romeo in Julija (pa še kaj)

Turistično društvo Pekre bo organiziralo 7. festival komedije. Potekal bo od 4. do 27. marca v dvorani doma kulture. 27. marca bo podelitev priznanj strokovne žirije in občinstva, obenem pa bo to priložnost za predstavnike kulturno-umetniških društev, da se spoznajo, izmenjajo izkušnje in navežejo stike. Letos bo prvič na tem festivalu sodelovala tudi dramska skupina Slovenskega doma KPD Bazovica s komedijo Romeo in Julija (pa še kaj).

8. marec, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Pustovanje (organizator planinska skupina)

10. marec, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Branimir Tuškan, razstava

Tokrat se bo s samostojno razstavo predstavil ljubiteljski slikar Branimir Tuškan (1923, Sušak).

19. marec, 19.00
Hrvaški kulturni dom na Sušaku
Primorska poje

V dvorani Hrvaškega kulturnega doma na Sušaku bo prvič na Reki potekal pevski nastop v okviru revije Primorska poje. Nastopili bodo zbori: MePZ DU Avgust Šuligo (Ilirska Bistrica, 27 upokojencev in upokojenk), MoPZ Srečko Kumar (Kojško, 35 pevcev), MoPZ Fran Venturini (Domjo, 43 pevcev), MePZ Jože Srebrnič (Deskle, 34 pevcev in pevk), ŽePZ Znamenje (Volče, 15 pevk) in MePZ Hrast (Doberdob, 43 pevcev in pevk).

Več: www.zpzp.si
Marjana Mirković

26. marec
Kulturni dom, Postojna
Primorska poje
MePZ KPD Bazovica

Priljubljenega pevskega srečanja Primorska poje se bo tudi letos udeležil mešani pevski zbor Slovenskega doma KPD Bazovica, ki ga vodi Maja Dobrila. Tokrat bo nastop v Postojni, MePZ KPD Bazovica pa se bo predstavil skupaj z zbori MePZ Pod lipo (Barnas-Špietar, 36 pevcev in pevk), MoPZ Sv. Jernej (Opčine, 5 pevcev), ŽePZ Okarina (Podbrdo, 7 pevk), MePZ Primorje (Ajdovščina, 31 pevcev in pevk), MePZ Adriatic (Hrvatini, 24 pevcev in pevk). MePZ KPD Bazovica bo številčno najmočnejši, za nastop je prijavljenih 64 pevcev in pevk.

Več: www.zpzp.si
Marjana Mirković

24. marec
Slovenski dom KPD Bazovica, 19.00
Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Redna seja

Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije se bo sešel na redno sejo. Na dnevnem redu bo pregled finančnega položaja in uresničitve začrtanega programa, sprejem poročila komisije za finančna vprašanja ter načrt delovanja do konca mandata. Seja bo javna, vabljeni.

25. marec
Slovenski dom KPD Bazovica
Maškare 2011, razstava fotografij

IZ LIBURNIJE

Liburnijska priloga

V organizaciji slovenskega kulturno-prosvetnega društva Snežnik iz Lovrana je izšla dvojna številka Liburnijske priloge, glasila, ki ga je društvo začelo izdajati ob koncu leta 2006, oblikovno po vzoru Kažipota. Naslovnico krasí fotografija Lovrana z lučico pod snegom, vsebino pa je, tokrat za leti 2009 in 2010 skupaj, znova pripravil prizadeveni predsednik društva Vasja Simonič. Povzel je dogodke v organizaciji društva v tem obdobju in na koncu dodal še nekaj receptov, napoved letošnjih dejavnosti ter na zadnji strani emblem društva in pesmi Naste Jovanović.

V uvodni besedi je Vasja Simonič med drugim opozoril na prostorske težave društva, ki so botrovale tudi zamudi glasila, in izrazil obžalovanja, da v društvo prihajajo različni ljudje in nas prosijo za potrdilo o delovanju v našem in vašem slovenskem društvu. Potrdila navadno potrebujejo za pridobitev slovenskega državljanstva, štipendije za študij v Sloveniji ali kakšne druge ugodnosti v Sloveniji ... Žal se pogosto dogaja, da študentje pa tudi odrasli pridejo po potrdilo, ki si ga niso zaslužili s svojim delom ...

Kot avtorica in izvajalka večletnega projekta Slovenska informativna točka Si-T, namenjena informiranju rojakom in preostalim zainteresiranim za študij, državljanstvo ipd., naj ob tem znova dodam, da bi društva v takšnih primerih lahko pokazala odprtost, zlasti do mlade generacije, tako zaželeno v društvih. Omenjena potrdila so namreč del predpisane dokumentacije za štipendije in žal dokument, brez katerega štipendije ni mogoče pridobiti, ne glede na to, da gre npr. za odličnjaka iz družine z zelo nizkimi dohodki. Zlasti je težko razumljivo, da tega potrdila ne more nadomestiti niti potrdilo o vpisu osebe na seznam slovenske manjšine v volilnem imeniku RH, kar je konec koncev tudi pomemben dejavnik za razpis volitev za svete slovenske narodne manjšine. To bi moralo šteti vsaj toliko kot občasna recitacija ali ples na odru.

Marjana Mirković

25. februar

Čabar

Mladi za mlade na obisku
pri SKD Gorski kotar v Čabru

Slovensko kulturno društvo Gorski kotar je imelo v gosteh prvo skupino slovenske organizacije iz zamejstva. Prispevek nam je poslala podpredsednica SKD Gorski kotar Jelena Malnar. Žanj se zahvaljujemo in ga objavljamo v celoti:

Obisk skupine Mladi za mlade (Mladi slovenske skupnosti) v Gorskem kotarju

Slovensko kulturno društvo Gorski kotar iz Prezida je prvič v štiriletnem delovanju navezalo stik z zamejskimi slovenskimi društvi. V petek, 25. februarja, smo v Čabru gostili delegacijo Mladih slovenske skupnosti, v predstavništvu skupine Mladi za mlade iz Trsta. V uvodnem nagovoru sta goste in vse navzoče pozdravila predsednik društva Slavko Malnar in podpredsednica Jelena Malnar. Tržačani Vida Forčić, Matia Mosenich in Tomaž Špacapan so nam v uvodu predstavili skupino Mladi za mlade, nje-no delovanje, organizacijo in težave, s katerimi se srečuje slovenska manjšinska skupnost v Italiji, predvsem glede nespoštovanja zaščitnega zakona za slovensko manjšino. Predstavili so nam zgoščenko, ki so jo pripravili člani skupine Mladi za mlade (tržaški del Mladih SSK), ki prikazuje problem dvojezičnih cestnih oznak v tržaški pokrajini. Predstavitve je zajela zgodovinsko, pravno in politično plat problema s prikazom in podrobnimi pojasnili aktualnih kritičnih točk. Na koncu so predavatelji prikazali vsebino zgoščenske in prikazali uporabo interaktivno povezanega gradiva.

Srečanje je bilo namenjeno predvsem mladini, vendar so se na vabilo odzvali tudi starejši člani društva ter se aktivno vključili v debato po predstavitvi, ki se je razširila na primerjavo položaja slovenske manjšinske skupnosti na Hrvaškem in v Italiji.

Na vabilo SKD Gorski kotar so se odzvali tudi iz Reškega zaliva, dogodka se je udeležila predsednica mladinske skupine Kulturno-posvetnega društva Bazovica Ana Lipovac.

To je bila priložnost za spoznavanje in druženje vseh treh društev, zlasti njihovih mladinskih sekcij, v upanju, da smo s tem naredili prvi korak k prihodnjemu sodelovanju in povezovanju.

Jelena Malnar

Iz arhiva Jelene Malnar.

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

Kulturni praznik

Letošnji Prešernovi nagradi sta prejela pesnik Miroslav Košuta in dirigent Anton Nanut.

Predsednik RS dr. Danilo Türk je ob kulturnem prazniku sprejel predstavnike slovenske narodne manjšine iz sosednjih držav, med njimi tudi iz Hrvaške. Sprejema so se udeležili predsednik krovne organizacije Darko Šonc in vodilni člani društev: Milan Grlica z Reke, Igor Šerdoner iz Varaždina in Klaudija Velmirović iz Pulja, ki je na omizju ob tej priložnosti znova izpostavila pozitivno okolje v Istri in opozorila na problem podmladka v društvih.

Kulturni praznik

**Lutkovno gledališče, Zagreb
Slovenski umetniki na hrvaških odrih
Od tišine do glasbe, Jure Ivanušič**

Kulturni praznik so v Zagrebu počastili 11. februarja in letos je bil še posebno slovesen, kajti v organizaciji Slovenskega doma je v prepolni dvorani lutkovnega gledališča potekal izreden večer. Po dolgih letih pričakovanja je bila na-pослед predstavljena monografija o slovenskih umetnikih na hrvaškem odru, dragoceno delo, v katerem dr. Branko Hečimović, Marija Barberi in dr. Henrik Neubauer govorijo o sloven-

skih dramskih, opernih in baletnih umetnikov na Hrvaškem. V zanimivem pogovoru z avtorji je monografijo predstavila znana slovenska novinarka Ilinka Todorovski, v hrvaški prestolnici močno priljubljena še iz svojih dopisniških let. Drugi del večera je izpolnila z navdušenjem sprejeta gostujoča gledališka glasbena predstava *Od tišine do glasbe* Jureta Ivanušiča.

Slovesnosti sta se med drugimi iz Ljubljane udeležila minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš in predsednik komisije DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Miro Petek, iz Hrvaške pa slovenski veleposlanik na Hrvaškem Vojko Volk, predsednik Sveta za narodne manjšine RH dr. Aleksandar Tolnauer, predstavniki vladnega urada za narodne manjšine in mestnih oblasti Zagreba ter predsedniki in člani več slovenskih društev.

Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc je za odlično organiziran večer in dober izbor programa prejel številne čestitke, prav tako avtorji monografije in nastopajoči Jure Ivanušič, posebno toplega aplavza pa je bil med obiskovalci deležen Josip Bobi Marotti, legenda zagrebskega teatra.

Kot je povedal Darko Šonc, je pobuda za monografijo, ki ima tudi fotografije in imensko kazalo, nastajala več let, o njej pa so začeli razmišljati ob pisanju prispevkov za glasilo Slovenskega doma Novi odmev, saj je bilo gradiva ogromno, tako da so umetnike, ki so soustvarjali na hrvaških odrih, želeli iztrgati pozabi.

Pripravo dvojezične publikacije so zaupali dobrim poznavalcem: zgodovinar hrvaške dramske književnosti, teatrolog in kritik dr. Branko Hečimović je napisal najboljše, prvo poglavje o gledaliških umetnikih (Ignacij Borštnik, Sofija Borštnik - Zvonarjeva, Irma Polak, Josip Daneš, Hinko Nučić, Josip Povhe, Berta Bukšek, Edo Grom, Rado Železnik, Lojze Drenovec, Miro Kopač, Lojze Potokar, Vika Podgorska, Rade Pregarc, Ida Pregarc, Pavel Golia, Vladimir Skrbinišek, Janko Rakuša, Sava Severova, Maks Furijan, Ferdo Delak, Bojan Stupica, Josip Marotti, Mihla Šarić, Lojze (Alojz) Štandeker, Edo Verdonik, Branka Verdonik - Rasberger, Herbert Grün). Na koncu je med drugim zapisal, da se je veliko igralcev in režiserjev poleg Zagreba zaposlilo tudi v drugih hrvaških

gledališčih - v Osijeku in Splitu, v prvih petnajstih letih po drugi svetovni vojni pa tudi na Reki in v Pulju, kjer sta nastali poklicni gledališči. Avtor predstavlja razvrstitev zaposlitev slovenskih dramskih umetnikov v hrvaških gledališčih od prihoda igralcev, zakonskega para Ignacija in Sofije Borštnik v Zagreb - tam se jima je leta 1901 pridružila operna in operetna pevka Irma Polak - in vse do začetka sedemdesetih let, ko se v novih gledališko-organizacijskih razmerah, nastalih ob pojavu producerskih ustanov in ustanavljanju manjših, mobilnih poklicnih in alternativnih gledališč, začne tudi novo, spremenjeno obdobje sodelovanja slovenskih dramskih umetnikov v hrvaških gledališčih. To je odtlej v glavnem omejeno na gostovanje vrhunskih režiserjev (Dušan Jovanović, Janez Pipan, Vito Taufer in Eduard Miler) in na uprizoritve posameznih predstav.

Dolgoletna urednica na hrvaški radioteleviziji in avtorica več knjig Marija Barbieri je predstavila operne pevce in pevke (Fran Gerbič, Josip Nolti, Irma Polak, Josip Križaj, Ivan Levar, Rudolf Bukšek, Josip Rijavec, Robert Primožič, Mario Šimenc, Josip Gostič, Božidar Vičar, Erika Druzović, Marjan Rus, Ivan Franci, Marija Podvinec, Josip Šutej, Noni Žunec, Rudolf Franci, Attilio Planinšek in Janez Lotrič), omenja pa tudi dirigente (Mirko Polič, Demetrij Žebre, Samo Hubad in Uroš Lajović). V priložnostnem pogovoru je poudarila pomen njihovoga ustvarjanja in to ponazorila z besedami, da bi si brez *Josipa Gostiča, dramskega tenorja, kot je bil on, in brez njegovih 25 let težko splah predstavljali razvoj zagrebske opere.*

O baletnih umetnikih je pisal znani operni režiser, koreograf, redni profesor na akademiji za glasbo, zdravnik, publicist in zgodovinar opere in baleta dr. Henrik Neubauer (Štefan Suhi, Maks Kirbos, Majda Humski, roj. Škerjanc, Stane Leben, Štefan Furijan, Peter Pustišek, Mateja Pučko - Petković). V sklepnem delu je med drugim zapisal, da so slovenski baletni plesalci, tako tisti, ki so večji del svojega umetniškega življenja preživeli na hrvaških odrih, kot tisti, ki so tja prihajali občasno, kot plesalci ali koreografi, nedvomno pomagali soustvarjati široko paleto dosežkov hrvaških baletnih gledaliških dogodkov doma in v tujini, kar potrjujejo tako odzivi občinstva kot tudi ocene strokovne kritike. Poglavje med drugimi omenja tudi re-

ško rojakinjo, baletno plesalko Sonjo Kern Svoboda.

Darko Šonc, ki je tudi urednik knjige in na čelu organizacij, ki sta jo izdali, društva Slovenski dom in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb, pa napoveduje, da bosta tej monografiji sledili novi, in sicer o slovenskih športnikih na hrvaških igriščih in pozneje še o slikarjih.

Izdajatelja zaslužita dodatne čestitke še za objavo celotne monografije na spletni strani http://slovinci.hr/uploads/zaloznistvo/knjiga_w2.pdf

Marjana Mirković

Dr. Henrik Neubauer, Marija Barbieri in dr. Branko Hečimović. Foto: Marjana Mirković

Josp Bobi Marotti. Foto: Marjana Mirković

SKD Lipa, Dubrovnik Kulturni most

Svojevrstno tradicijo praznovanja kulturnega praznika so uvedli v društvu Lipa v Dubrovniku, ki ga vodi Barbara Njirić in kjer 8. februar že več let stavijo skupaj z lokalno slovesnostjo v počastitev svetega Blaža, zavetnika Dubrovnička, pod naslovom Kulturni most.

Tudi letos so dogodek pripravili v prelepi Zrcalni dvorane dubrovniške knjižnice. Kot nam je sporočila tajnica društva Lipa Magdalena

Sekula, so se tokrat odločili za literarni večer in predstavili dva slovenska prevoda založbe Celjska Mohorjeva družba: Nunc Maroje (Dundo Maroje) avtorja Marina Držića in Grendlandske metulje, zgodbe, ki jih je napisal znani dubrovniški bard, gledališčnik in pesnik, akademik Luka Paljetak. Skupaj s prevajalcem obeh del Andrejem Arkom sta publikaciji tudi predstavila.

Kulturnemu mostu je sledil še Enološki most; ta je potekal v tavnini hotela Lero. Ob tej priložnosti je potekala degustacija vin Andra Crvika iz Konavel in Janeza Šekoranje z Bizelj-skega.

SKD Lipa, Zadar Prešernov dan

Slovensko kulturno društvo Lipa, ustanovljeno pred sedmimi leti, je 14. februarja v multimedijki dvorani mestne knjižnice v Zadru pripravilo druženje v počastitev kulturnega praznika. Med številnimi obiskovalci je bilo tudi precej nekdanjih študentov, ki so študirali ali živeli in delali v Sloveniji, za srečanje pa izvedeli iz časopisa Zadarski list, na e-portalih ali slišali po radiu. Iz Ljubljane je prispel gost Janez Rogelj, tajnik Slovenske izseljenske matice (SIM), ki je s svojim nagovorom o pomenu Prešernovega dneva obogatil skupščino in proslavo. Iz Splita so se pridružili predsednik SKD Triglav Cveto Šušmelj, prejšnji predsednik Boštjan Kordiš in član društva, slikar Ivan Kosmos, udeleženec likovnih kolonij Sviben 2008-2010 v organizaciji SKD Lipa iz Zadra. Navzoči so bili tudi predstavniki drugih narodnih manjšin iz Zadrške županije ter predstavnica KUD Maslina iz Turnja. V nastopu za Prešernov dan je Andreja Malta Jezeršek, članica Lipe, recitirala svoje pesmi, kulturni program pa je popestrila kantavtorica Katarina Avbar, ki jo je na kitari spremljal Peter Dekleva. Lahko rečem, da so Slovenci v Zadrski županiji visoko integrirani v hrvaško društvo, je o položaju Slovencev v Zadrski županiji z zadovoljstvom povedala predsednica SKD Lipa Darja Jusup in kot zanimivost dodala, da na filozofski fakulteti v Zadru obstaja dvosemestrski študij slovenskega jezika. Povabljeni smo, da predstavimo študentom delovanje SKD Lipa. Ob Prešernovem dnevu je bila odprta tudi razstava slik z likovne kolonije Sviben 2008-2010 Turanj. SKD Lipa od maja

2008 organizira likovno kolonijo v Turnju, sodelujejo pa slikarji amaterji, člani slovenskih društev na Hrvaškem. Po koloniji se organizira razstava slik, kjer nastopa klapa *Maslina* iz Turnja, v kateri prepevata tudi članici SKD Lipa. Lani je nastopila tudi Folklorna skupina Gozdar iz Črne na Koroškem, s strokovnim očesom pa sta razstavo spremljali Monika Ivančič Fajfar, likovna kritičarka in tajnica SIM Vesna Vukšinič - Zmaić. Na podlagi del, nastalih na dosedanjih treh likovnih kolonijah, je bila v predverju mestne knjižnice postavljena razstava slik. Na ogled bo do 26. februarja, na njej se predstavljajo slikarji iz SKD Lipa, Zadar, SKD Triglav iz Splita, KPD Bazovica z Reke, KPD Slovenski dom iz Zagreba ter umetnici iz Novega mesta in Dolenjskih Toplic ter likovni umetniki iz Zadra ter Sv. Filipa in Jakova: Jože Arzenšek, Marija Balen, Milka Blagdan, Nada Pia Bajlo, Adica Dobrić Jelača, Marija Donadić, Dragan Karlo Došen, Viđa Grbac, Boža Jambrek, Ivan Kosmos, Vera Lukšič, Zrinka Majica, Stanka Novković, Marija Omerza in Lenka Zavišek. Ko smo se zatem še pogostili, smo vsi skupaj zapeli nekaj slovenskih in hrvaških pesmi - dokler niso ob osmih zvečer zaprli knjižnice. Darja Jusup

SKD Lipa, Zadar Redna letna skupščina

SKD Lipa v Zadru je 14. februarja organizirala tudi letno skupščino. Člane društva in goste je pozdravila predsednica Darja Jusup, skupščino pa je vodila Katarina Bezić, predsednica Nadzornega odbora. Milena Jurjević je prebrala poročilo o delovanju društva in uresničevanju načrtovanih aktivnosti, Asja Bajlo pa je seznanila navzoče s finančnimi rezultati društva v preteklem letu ter načrtovanimi aktivnostmi v tekočem letu.

Društvo v Zadru deluje že sedmo leto in člani se redno sestajamo v prostorih društva kapetanov in poročnikov trgovske mornarice, ker lastnih prostorov nimamo. Kljub temu nam je uspelo organizirati odmevne proslave Prešernovega dneva, ki že tradicionalno vsako leto potekajo v mestni knjižnici. Letošnja skupščina in Prešernov dan sta bila še posebno bogata s pesmijo, recitacijami in razstavo slik likovne kolonije.

Darja Jusup

AKTUALNO

DZ RS: Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu se je 10. februarja sešla na redni seji, na kateri je beseda tekla o delovanju mladih Slovencev v zamejstvu in po svetu. Navzoči so se seznanili z aktualnim položajem in podprli oblike povezovanja, organiziranja in izobraževanja mladih zunaj meja RS, predvsem tiste, ki ohranjajo in razširjajo slovenski jezik in kulturo. V sosednjih državah so dejavnosti mladih že zelo razvejane, in sicer pri ohranjanju kulture in jezika, v gospodarstvu pa tudi politiki in športu. Vsaj tako je bilo, če sklepamo po magnetogramu, slišati od predstavnikov iz sosednjih držav, žal ne tudi iz Hrvaške (povabilo na sejo je prispelo na naslove krovne organizacije ter društev Bazovica in Gorski kotar). Dr. Breda Mulec z Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu je na seji opozorila na možnosti za sodelovanje in napovedala več projektov. V sodelovanju z inštitutom za družbeno odgovornost v Mariboru, Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu ter uradom za mladino bo marca organizirana posebna tridnevna konferenca na temo družbene odgovornosti in mladih. Na področju raziskovalne dejavnosti bodo skupaj z inštitutom za narodnostna vprašanja in izseljenstvo organizirali okroglo mizo na temo medgeneracijske razlike, izzivov in priložnosti, napovedala pa je še posodobitev spletne strani urada z rubriko za mlade in ustrezno povezavo z organizacijami v Sloveniji. Predlagala je tudi posebno pozornost mladim v sklopu strategije, ki jo je pripravila medresorska skupina v gospodarskem sodelovanju med Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah. Dokument je v javni obravnavi, predvideva pa tudi stalno delovanje delovnega omizja, v katerega so že vključeni predstavniki različnih državnih inštitucij, manjšinskih gospodarskih združenj in gospodarskih interesnih združenj v Sloveniji. V pripravi pa je vzpostavitev večletnega programa, ki bi pospešil izmenjave, staže in delovne prakse mladih, ki bi to opravljali v Sloveniji v slovenskih podjetjih, pa tudi delovne prakse in staže v podjetjih v sosednjih drža-

vah (Hrvaško zastopa Evrourad z Reke, informacije: eurourad@ri.t-com.hr). Korak na poti tega programa je tudi posvet z gospodarskimi strukturami slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah aprila letos. Več: www.dz-rs.si Marjana Mirković

Š ŠTUDIJ IN ŠTIPENDIJE V RS

Študij v šol. l. 2011/12

Razpis je objavljen na spletni strani http://www.vpis.uni-lj.si/vpis/razpis_kazalo.htm. Rokovnik prijavnno-sprejemnega postopka za Slovence brez državljanstva in tuje državljanke iz držav nečlanice EU predpisuje rok za prijavo do 5. avgusta, izjema so programi, kjer je treba opraviti preizkus nadarjenosti. Prijave po internetu so mogoče le do 8. marca, vse informacije o vpisu so na voljo ob sredah v času dežurstva slovenskih manjšinskih svetov, Podpinjol 43/1 ali po telefonu (gsm: 091 593 6086, urednica Kažipota). Več: www.vpis.uni-lj.si

a. delavnica

Na Reki priprave za sprejemni izpit na fakulteti za arhitekturo v Ljubljani

V okviru reškega društva arhitektov se je ob koncu lanskega leta na Reki začela organizirana priprava za sprejemni izpit na fakulteti za arhitekturo v Ljubljani. Pobudo je dala skupina treh podjetnih diplomantk, Gorane Stipeč, ki je vodja projekta a.delavnice, Nike Keller in Jane Mikuličić, ki so ustanovile sekcijo za mlade in skrbijo za program in izvedbo priprav. Te obsegajo teoretični del s tematskimi predavanji, pridobitev osnovnega znanja o računalniških programih za risanje in likovne delavnice. Priprave potekajo v prostorih društva arhitektov v ulici Ivana Dežmana 7a enkrat tedensko po tri šolske ure (sobota, 10.00). Program traja do konca polletja, udeležuje se ga petnajst kandidatov, informacije na naslovu elektronske pošte: a.radionica@yahoo.com, gsm: 095 80 666 20 (Nika), 091 925 15 26 (Gorana) in 098 190 99 60 (Jana).

Marjana Mirković

Gorana Stipeč in Nika Keller. Foto: Marjana Mirković

KONZULARNI DNEVI

DATUM	ČAS	LOKACIJA
10. 03. 2011	10.-13. ure	Pulj
22. 03. 2011	10.-13. ure	Dubrovnik
04. 04. 2011	10.-13. ure	Reka
21. 04. 2011	10.-12. ure 15.-17. ure	Poreč Labin

Veleposlanštvo Republike Slovenije v RH
Alagovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Veleposlanik: Vojko Volk

Konzularni oddelek, uradne ure:
ponedeljek od 9.00 do 12.00
sreda od 9.00 do 12.00 in od 14.00 do 16.00
petek od 9.00 do 12.00

tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015
faks: + 385 1 46 80 387
el. pošta: vz@gpv.si
spletna stran: <http://zagreb.veleposlanstvo.si>

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:
med tednom: od 16.30 ure
konec tedna in med prazniki: 24 ur
tel.: +385 98 462 666

Generalni konzulat RS, Split
Častni konzul Branko Roglič
tel./faks: +385 21 389 224

el. pošta:
generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr
uradne ure: ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00